

NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO ĮGYVENDINIMAS (2022 m.)

2019 m. balandžio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 371 „Dėl Nacionalinio oro taršos mažinimo plano patvirtinimo“ patvirtintas Nacionalinis oro taršos mažinimo planas (toliau – Planas), skirtas riboti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamą į aplinkos orą sieros dioksido (SO₂), azoto oksidų (NO_x), amoniako (NH₃), kietųjų dalelių (KD_{2,5}) ir nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) kiekį siekiant įgyvendinti Lietuvai išskeltus šių teršalų išmetamo kiekio mažinimo iki 2030 m. tikslus, valdyti iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamų kitų oro teršalų (sunkiųjų metalų, patvariųjų organinių teršalų) kiekį, padėsiantis koordinuotai, įtraukiant savivaldybes ir verslo sektorių, kryptingai įgyvendinti suplanuotas priemones, prireikus ateityje planuoti naujas oro taršos valdymo priemones.

Vykdamas Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano¹ II skyriaus VI misijos 6.2.4 priemonę, Planas 2022 m. rugpjūčio 3 d. pakeistas², papildant jį 19 naujų³ ir 15 kituose strateginio planavimo dokumentuose nurodytų energetikos, transporto, žemės ūkio, pramonės sektoriams skirtų priemonių⁴, kurios leis greičiau sumažinti Lietuvoje į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekį ir pagerinti oro kokybę.

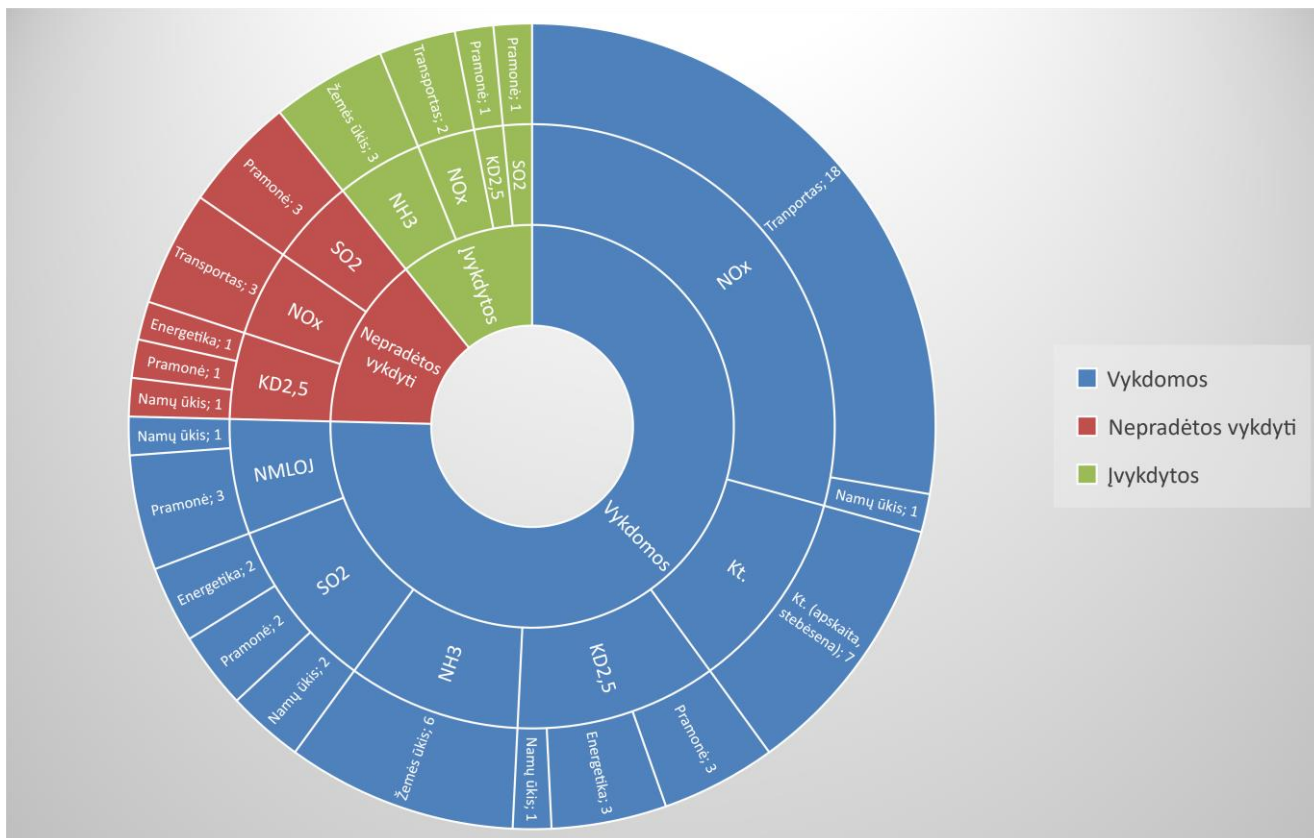
Plane numatytos 65 priemonės, iš jų 7 – įvykdytos, 49 – vykdomos, 9 – nepradėtos vykdyti (1 pav.).

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu [Nr. 155](#).

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 3 d. nutarimas [Nr. 805](#) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. balandžio 17 d. nutarimo Nr. 371 „Dėl Nacionalinio oro taršos mažinimo plano patvirtinimo“ pakeitimo“.

³ 19 naujų priemonių: P4. Naujų ar pakeistų ES teisės aktų (įskaitant geriausias priemamas gamybos būdus (GPGB)), reglamentuojančių išmetamųjų teršalų ribines vertes, įgyvendinimas; P5. Mažų kurą deginančių įrenginių išmetamųjų teršalų ribinių verčių suderinimas su ekologinio projektavimo reikalavimais; P6. Kietąjį kurą deginančių įrenginių ir kietojo kuro kokybės rinkos priežiūros stiprinimas; P21. Viešojo transporto įkrovimo/papildymo infrastruktūros sukūrimas; P22. Mažiau taršių kelių transporto priemonių įsigijimą ir registravimą skatinantis teisinis reglamentavimas; P25. Naujų elektrinės traukos riedmenų įsigijimas; P28. Alternatyviųjų degalų (suslėgtų gamtinių dujų ir vandenilio) infrastruktūros sukūrimas / plėtra; P36. NMLOJ sumažinti skirtų gamybos modernizavimo priemonių įgyvendinimas naftos perdirbimo pramonėje; P38. Organinius tirpiklius naudojančių įrenginių taršos apmokestinimas; P44. Subalansuotas organinių ir mineralinių trąšų naudojimas; P45. Neorganinių (azoto) trąšų naudojimo reglamentavimas; P46. Ekologinio ūkininkavimo plėtra ir skatinimas; P50. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės įmonėse; P51. Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) diegimo skatinimas pramonės įmonėse; P53. Kietojo kuro deginimo ribojimas; P56. Gyvenamųjų individualių pastatų kurą deginančių įrenginių ir dūmtakių priežiūros ir kontrolės sistemos sukūrimas; P57. Kietojo kuro (išskyrus biokurą) sudėties ir kokybės reikalavimų nustatymas; P62. Naftos perdirbimo sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio apskaitos tobulinimas; P65. Visuomenės informuotumo apie aplinkos oro užterštumo neigiamą poveikį visuomenės sveikatai didinimas.

⁴ 15 kitų prie oro taršos sumažinimo prisidėsiančių priemonių: P8. Individualių namų renovacija; P9. Viešųjų centrinės valdžios pastatų atnaujinimas (modernizavimas); P10. Viešųjų savivaldybių pastatų atnaujinimas (modernizavimas); P13. Elektromobilių naudojimo skatinimas; P16. Netaršių sunkiųjų transporto priemonių įsigijimo skatinimas; P17. Visuomeninio transporto prieinamumo ir naudojimosi juo didinimas; P18. Transporto parko atnaujinimas, taikant žaliuosius pirkimus ir užtikrinant būtinuosius viešojo pirkimo tikslus transporto srityje; P19. Privačios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra; P20. Viešosios ir pusiau viešosios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra; P23. Plati socialinė sklaida, visuomenės informavimas, įpročių formavimas, pilotiniai projektai, mažinantys iškastinio kuro vartojimą transporto sektoriuje; P26. Paskatų naudoti kombinuotą krovinių transportą įvedimas; P30. Darnaus judumo mieste planų įgyvendinimas; P31. Taršių transporto priemonių patekimo į nustatytas miestų zonas ribojimas; P47. Palankių aplinkai ūkininkavimo metodų rėmimas; P54. Mokestinių lengvatų mažinimas iškastiniam kurui ir nuoseklus akcizų tarifų didinimas gazoliams, akmens angliai, koksui, lignitui, akcizo nustatymas durpėms.

1 pav. Plano priemonių įgyvendinimo būseną 2022 m.

Siekiant sumažinti taršą SO₂, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui energetikos (naftos perdirbimo) ir pramonės sektoriuose (*Plano pirmojo tikslo 1.1. uždavinys*), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

- **P1 „SO₂ sumažinimui skirtų gamybos modernizavimo priemonių įgyvendinimas naftos perdirbimo pramonėje“** (geriausius prieinamus gamybos būdus atitinkančios SO₂ išmetimų iš mažinimo technologijos įdiegimas ir taikymas). AB „ORLEN Lietuva“ pasirinkta trijų stadijų katalizinė Klauso proceso metodu pagrįsta technologija, kuri padidins sieros išgavimo efektyvumą ir užtikrins aukštą šio proceso aplinkosauginio veiksmingumo lygį, siekiantį $\geq 98,5\%$, kaip numatyta Geriausių prieinamų gamybos būdų išvadose dėl naftos dujų perdirbimo, patvirtintose Komisijos sprendimu 2014/738/ES. Priemonę planuojama įgyvendinti iki 2027-06-01.

- **P2 „Iškastinis eksploatuojamų vidutinių (1-50 MW) kurą deginančių įrenginių modernizavimas ar keitimas“** (Finansinės paskatos). Priemonei įgyvendinti numatytos trys 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ priemonės:

04.1.1-LVPA-K-109 priemonė „Biokuro panaudojimo skatinimas šilumos energijai gaminti“ (Iškastinį kurą naudojančių katilų keitimas į biokuro katilus. Skatinta veikla – šilumos gamybos įrenginių (iki 10 MW šiluminės galios) įrengimas rekonstruojamose ar naujai statomose katilinėse). Priemonė įgyvendinta – iki 2022 m. modernizuota 14 įrenginių, kurių galia siekia 72,27 MW;

04.1.1-LVPA-K-112 priemonė „Biokurą naudojančių šilumos gamybos įrenginių keitimas“ (Biokuro katilų keitimas į biokuro katilus. Skatinta veikla – nusidėvėjusių biokurą naudojančių šilumos gamybos įrenginių keitimas naujais (iki 10 MW šiluminės galios) centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje). Priemonė įgyvendinta – iki 2022 m. modernizuota 12 įrenginių, kurių galia siekia 39,59 MW;

04.1.1-LVPA-K-110 „Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas“ (Skatinama veikla – naujų didelio naudingumo biokuro kogeneracijos įrenginių įrengimas, esamų kogeneracijos įrenginių atnaujinimas, esamų šiluminės energijos gamybos įrenginių keitimas kogeneracijos įrenginiais

centralizuoto šilumos tiekimo sistemose (neviršijant 5 MW elektrinės galios ir visas nominalus šiluminis našumas 1–20 MW). Įgyvendinamo projekto įrenginių šiluminė galia siekia 11 MW, elektrinė galia 2,5 MW.). Ta pati veikla skatinama ir pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 13 prioriteto „Veiksmų, skirtų Covid-19 pandemijos sukeltai krizei įveikti, skatinimas ir pasirengimas aplinką tausojančiam, skaitmeniniam ir tvariam ekonomikos atgaivinimui“ 13.1.2-LVPA-K-110 priemonę „*Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas*“. Pagal šią priemonę įgyvendinamas vienas projektas, kurio įrenginių šiluminė galia siekia 6,8 MW, elektrinė galia 1,25 MW.

Pagal Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo (toliau – LAAIF) programos aplinkos oro apsaugos kryptį⁵ „projektai, susiję su eksploatuojamų 1 MW ir didesnės, bet ne didesnės kaip 50 MW šiluminės galios vidutinių kūrų deginančių įrenginių išmetamų dujų valymo įrenginių ar kitų taršos mažinimui skirtų technologijų diegimu ir (ar) modernizavimu“ skirtas finansavimas 9 įmonėms. (3 projektai įgyvendinti, 5 projektus planuojama įgyvendinti 2023 m., 1 projektą – vėliau).

• **P3 „Integruoto išmetamųjų teršalų valymo metodo taikymas naftos perdirbimo pramonėje“** (naftos perdirbimo produktų gamybos įrenginių optimizavimas). AB „ORLEN Lietuva“ pakeisti šiluminės elektrinės katilo K-2 degikliai, padidinta sudeginamo dujinio kuro dalis. Iš Šiluminės elektrinės 2015-2022 m. išmestas SO₂ kiekis sumažėjo 43 %.

• **P7 „Daugiabučių atnaujinimas (modernizavimas arba renovacija)“**⁶. 2013–2022 m. įgyvendinti 3449 projektai. 2022 m. pasirašytos 630 valstybės paramos sutartys, įgyvendinti 398 projektai. Modernizuoti namai šildomi iš miesto centralizuotų šilumos tinklų, patalpoms šildyti šiluminės energijos suvartoja 60,5 proc. mažiau nei prieš renovaciją. Daugiabučių namų renovacijos žemėlapis <https://renomap.apva.lt/map/>.

• **P8 „Individualių namų renovacija“**⁷ (kasmet numatoma atnaujinti po 1000 individualių namų ir sutaupyti po 13,5 GWh energijos). 2022-2025 m. tęstinei [Klimato kaitos programos](#) veiklai „Fizinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimas (modernizavimas)“ skirta 1,4 mln. Eurų. 2022 m. pasinaudojant valstybės parama buvo atnaujinta 1150 vienbučių/dvibučių gyvenamųjų namų – beveik 3 kartus daugiau nei 2021 m., kuomet buvo atnaujinti 409 namai.

• **P9 „Viešųjų centrinės valdžios pastatų atnaujinimas (modernizavimas)“**⁸ (iki 2030 m. numatyta atnaujinti apie 510 000 m² viešųjų pastatų ploto). Pagal 2014-2020 Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemones planuojama iki 2023 m. pabaigos užbaigti įgyvendinti 93 centrinės valdžios pastatų atnaujinimo projektus. Viešųjų pastatų atnaujinimui LR energetikos ir aplinkos ministrų 2021 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. [D1-477/1-187](#) numatyta skirti lėšų ir iš [Modernizavimo fondo](#) (2022 m. gruodžio 29 d. paskelbtas kvietimas finansavimui gauti). Viešųjų centrinės valdžios pastatų atnaujinimo projektus numatoma finansuoti ir 2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijomis. Pagal 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos LR energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-05-01 „Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse“ aprašo veiklas, centrinės valdžios viešųjų pastatų atnaujinimui planuojama parengti finansavimo sąlygas ir 2023 metų I–II ketv. skelbti kvietimus.

• **P10 „Viešųjų savivaldybių pastatų atnaujinimas (modernizavimas)“**⁹ (iki 2030 m. numatyta atnaujinti apie 450 000 m² savivaldybių viešųjų pastatų ploto). Viešųjų pastatų atnaujinimui 2022 m. skelbtas 1 [kvietimas](#) teikti paraiškas pagal 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonės [Nr. 02-001-06-04-01](#) „Skatinti pastatų renovaciją“ veiklą „Modernizavimo fondo

⁵ <https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/orotarsosmazinimas/priemone-lietuvos-aplinkos-apsaugos-investiciju-fondas-aplinkos-oro-ir-vandenu-apsauga/>

⁶ Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane, patvirtintame LR Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1210 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planas); Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

⁷ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

⁸ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

⁹ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

kompensacinės išmokos savivaldybių viešiesiems pastatams atnaujinti“. Gautos 32 paraiškos, finansuoti [27](#) projektai.

Siekiant sumažinti taršą NO_x, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui transporto sektoriuje (*Plano pirmojo tikslo 1.2. uždavinys*), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P11 „Ekologinio vairavimo įgūdžių formavimas ir skatinimas¹⁰“**. VĮ „Regitra“ nuo 2014 m. [tikrina](#) vairuotojų, laikančių egzaminus, teorines ekonomišką ir ekologišką vairavimo žinias ir praktinius įgūdžius ir gebėjimus. [Vairuotojų mokymo tvarkos apraše¹¹](#) numatyta, kad būsimasis vairuotojas turi išmokyti vairuoti transporto priemonę ekonomiškai, žinoti pagrindinius ekonomišką transporto priemonės eksploatavimo metodus ir suvokti svarbą saugiam eismui ir aplinkai. Transporto priemonių vairuotojų mokymo kursų struktūroje ir turinyje turi būti nurodyta, kad visų kategorijų transporto priemonių vairuotojai privalo turėti įgūdžių važiuoti įvairiais keliais (gatvėmis), siekiant ekonomišką važiavimą pagal nustatytą maršrutą nuo stovėjimo iki tikslinės vietos. Vadovaujantis teisės aktais, vairuotojų mokytojų ir vairavimo instruktorių specialiųjų pirminių kursų mokymo plane numatyta ekonomišką vairavimo tema, būsimieji vairuotojai supažindinami su ekonomišką ir ekologišką vairavimo pagrindais, o tokio vairavimo teorinių žinių ir praktinių įgūdžių ir gebėjimų formavimas ir skatinimas vykdomas papildomo ir profesinio vairuotojų mokymo metu.

Susisiekimo ministerija 2022-04-30 pakeitė [C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorinių transporto priemonių vairuotojų mokymo pradinę profesinę kvalifikacijai įgyti ir vairuotojų periodinio profesinio mokymo tvarkos aprašą](#). Naujos nuostatos numato, kad išvardytų kategorijų vairuotojai, vežantys krovinius ir keleivius komerciniais tikslais, pradinės profesinės kvalifikacijos mokymo metu turės daugiau ekologišką vairavimo mokymų. Be to, ekologišką vairavimą įtrauktas į nurodytų kategorijų vairuotojų periodinio mokymo (privalomas kas 5 metus) turinį.

Prisidedant prie ekologišką vairavimo įgūdžių formavimo ir skatinimo švietimo, Susisiekimo ministerijos interneto svetainėje patalpintos 2022 m. atnaujintos [„Ekonomišką ir ekologišką vairavimo rekomendacijos“](#); informacija apie ekologišką vairavimą nuolat viešinama ir skatinama bendraujant (žiniasklaidoje) ir bendradarbiaujant su institucijomis, įstaigomis, įmonėmis ir socialiniais partneriais, kad būsimieji ir esami vairuotojai būtų supažindinami su ekonomišką ir ekologišką vairavimo pagrindais bei taikytų juos praktikoje – vairuotų taupiai, saugiai ir tausojant aplinką. AB Lietuvos automobilių kelių direkcijos iniciatyva, 2022 m. vykdamas saugaus eismo ir ekologišką vairavimo švietėjišką veiklą per tiesioginės komunikacijos projektus pasiekta didesnė nei 70 tūkst. auditorija. Vykdyti tęstiniai projektai: „Eismo saugumas bendruomenėse“, Lietuvos mokinių konkursas „Saugokime jaunas gyvybes keliuose“, „Būk saugus, atsargus ir sveikas“ (10 renginių, po 1 kiekvienoje apskrityje), organizuotos 98 „Saugaus eismo stotelės“, „Saugokime vieni kitus kelyje“ (vykdytas su Lietuvos vyskupijomis ir policija), piešinių konkursas „Saugus eismas kelyje“, „Atšvaitų diena“ (aplankyta 30 seniūnijų). Pirmą kartą organizuotos veiklos: akcija „Brangink gyvybę“, Saugaus eismo diena ir automobilių vairuotojams skirti renginiai.

• **P12 „Finansinės paskatos rinktis mažiau taršias judumo priemones“**. Skatinant fizinius asmenis atsisakyti taršių automobilių, LR aplinkos ministro 2019 m. spalio 11 d. [įsakymu Nr. D1-605](#) nustatyta kompensacinių išmokų fiziniams asmenims mažiau taršių judumo priemonių įsigijimo skatinimo tvarka, pagal kurią pridavus kaip netinkamą eksploatuoti seną automobilį mokama 1000 eurų

¹⁰ Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane ir Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje, patvirtintoje LR Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programa).

¹¹ Patvirtintame Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2014 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 2B-84 „Dėl Vairuotojų mokymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

kompensacija asmenims, įsigijusiems mažiau taršų automobilių¹² ar elektrinę transporto priemonę¹³, kuri atitinka nustatytas sąlygas numatytai išmokai gauti. Šia galimybe 2022 m. pasinaudojo 3614 asmenų. Pagal Klimato kaitos programos priemonę „Visuomeninio transporto ir darnaus judumo skatinimas (paspirtukai, dviračiai, dalijimosi paslauga ir pan.)“¹⁴ patenkinti 9 733 prašymai darnaus judumo priemonėms kompensuoti (fiziniams asmenims teikiama nustatyto dydžio finansinė parama įsigyto viešojo transporto (autobusų, troleibusų, geležinkelio) metinio bilieto ar kitų bilietų (išskyrus vienkartinį viešojo transporto bilietus), E-piniginės papildymui (viešojo transporto, pasidalijimo paslaugų) pareiškėjo pasirinkta suma, dviračio, elektrinio paspirtuko, elektrinio dviračio, elektrinio triračio ar elektrinio keturračio įsigijimo išlaidoms kompensuoti). Pagal priemonę pareiškėjai 2022 m. įsigijo 370 vnt. metinių viešojo transporto miesto bilietų, 13697 vnt. elektrinių paspirtukų ir dviračių, 4558 vnt. elektrinių dviračių. Įgyvendinant šias priemones 2020–2022 m. buvo sunaikinti 31 064 taršūs lengvieji automobiliai¹⁵.

• **P13 „Elektromobilių naudojimo skatinimas“**¹⁶. (Grynujų elektromobilių įsigijimo skatinimas finansinėmis priemonėmis. Siekiama, kad 2025 m. 10 proc. M1 klasės metinių pirkimo sandorių (registruotų ir perregistruotų lengvųjų automobilių) sudarytų elektromobiliai, o N1 klasės elektromobilių – ne mažiau kaip 30 proc. metinių pirkimų sandorių; 2030 m. M1 klasės elektromobiliai sudarytų 50 proc., N1 – 100 proc. metinių pirkimų sandorių.) LR susisiekimo ministro 2022-05-30 [įsakymu Nr. 3-277](#) patvirtintas pažangos priemonės Nr. 10-001-06-01-01 „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ aprašas, kuriame numatytos veiklos, susijusios su fizinių ir juridinių asmenų skatinimu įsigyti grynuosius elektromobilius, tam panaudojant Modernizavimo fondo lėšas. LR susisiekimo ministro 2022-05-31 įsakymu Nr. 3-285 patvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašai fizinių ir juridinių asmenų skatinimui įsigyti elektromobilius. 2022 m. įsigyta 2470 vnt. elektromobilių. Iš Modernizavimo fondo finansuotas elektromobilių įsigijimas (745 vnt.) fiziniams asmenims¹⁷ ir (147 vnt.) juridiniams asmenims¹⁸ (iš jų M1–140 vnt., N1–7 vnt.); iš Klimato kaitos programos (859 vnt.) fiziniams asmenims ir (719 vnt.) juridiniams asmenims (iš jų M1–680 vnt., N1–39 vnt.).

• **P14 „Miesto susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas“, P15 „Priemiestinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas“** (Finansinės paskatos savivaldybėms elektra, gamtinėmis dujomis ir (arba) vandeniliu varomų miesto ir priemiestinio susisiekimo viešojo transporto priemonių įsigijimui). LR susisiekimo ministerija parengė pažangos priemonės „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ [aprašo](#) pakeitimo projektą ir

¹² Mažiau taršus automobilis – M1 klasės transporto priemonė, kurios bendras išmetamas anglies dioksido (CO₂) kiekis ne didesnis kaip 130 g/km; pirmosios registracijos data Europos Sąjungoje 2014 m. sausio 1 d. arba vėlesnė; kuri varoma vien tik benzinu, dujomis (gamtinėmis arba suskystintomis), etanolio, elektra arba, be benzino dar, ir dujomis (gamtinėmis arba suskystintomis), etanolio, elektra, vandeniliu. CO₂ kiekio ir pirmosios registracijos datos kriterijai netaikomi elektromobiliams

¹³ Elektrinė transporto priemonė – L klasės transporto priemonė, kurios galios šaltinis yra tik elektra ir bendras išmetamas anglies dioksido (CO₂) kiekis ne didesnis kaip 0 g/km.

¹⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0c23afb1935511ea9515f752ff221ec9/asr>

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fc4c49e0a27a11ebb9bbd96a0c51af2c/asr>

¹⁵ Du kvietimai užbaigti (pirmu kvietimu atsisakyta 14 926 vnt. automobilių, antru kvietimu - 12 328 vnt. automobilių), trečias kvietimas vyksta (2023-01-30 duomenimis buvo atsisakyta 3 810 vnt. automobilių).

Statistika: [https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=9&postinvitation=90&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3028)

[statistika?priemone=9&postinvitation=90&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3028](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=9&postinvitation=90&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3028)

¹⁶ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

¹⁷ [https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-](https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-elektromobiliu-isigijimo-fiziniams-asmenims-skatinimas/)

[elektromobiliu-isigijimo-fiziniams-asmenims-skatinimas/](https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-elektromobiliu-isigijimo-fiziniams-asmenims-skatinimas/)

Statistika: [https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=49&postinvitation=87&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

[statistika?priemone=49&postinvitation=87&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistic](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=49&postinvitation=87&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

¹⁸ [https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-](https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-elektromobiliu-isigijimo-juridiniams-asmenims-ir-fiziniams-asmenims-kurie-elektromobili-naudos-ukinei-veiklai-skatinimas/)

[elektromobiliu-isigijimo-juridiniams-asmenims-ir-fiziniams-asmenims-kurie-elektromobili-naudos-ukinei-veiklai-](https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-elektromobiliu-isigijimo-juridiniams-asmenims-ir-fiziniams-asmenims-kurie-elektromobili-naudos-ukinei-veiklai-skatinimas/)

[skatinimas/](https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-finansavimas/susisiekimo-infrastruktura-ir-transportas/grynuju-elektromobiliu-isigijimo-juridiniams-asmenims-ir-fiziniams-asmenims-kurie-elektromobili-naudos-ukinei-veiklai-skatinimas/)

Statistika: [https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=50&postinvitation=88&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

[statistika?priemone=50&postinvitation=88&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistic](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=50&postinvitation=88&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

[s_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=50&postinvitation=88&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

regioninės pažangos priemonės „Skatinti darnų judumą miestuose“ finansavimo gairių projektą, kuriuose numatytos veiklos, susijusios su viešojo transporto priemonių įsigijimo skatinimu, tam panaudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas ir 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos lėšas.

2020 m. patvirtinta Klimato kaitos programos priemonės „Miesto ir priemiestinio viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas, skatinant naudoti elektra, biometanu, suslėgtomis gamtinėmis dujomis, suskystintomis gamtinėmis dujomis varomas transporto priemonės“ valstybės pagalbos schema¹⁹. Finansuojamos išlaidos naujų neeksploatuotų transporto priemonių keleiviams vežti įsigijimui: elektra varomų; naudojančių biodujas, suslėgtąsias arba suskystintąsias gamtines dujas, vandenilį; naudojančių bet kokią išvardytų energijos tipų kombinaciją. 2020–2021 m. paskelbti 2 kvietimai²⁰ skirti miesto ir priemiestinio viešojo transporto priemonių parko atnaujinimui, pagal juos pasirašyta 14 sutarčių (planuojama įsigyti 256 vnt. transporto priemonės). 2022 m. įsigytos 27 vnt. transporto priemonės, preliminariai 2023 m. planuojama įsigyti 183 vnt. transporto priemonės ir 2024 m. – 46 vnt.

• **P16 „Netaršių sunkiųjų transporto priemonių įsigijimo skatinimas“²¹**. (Paskatos įsigyti netaršias transporto priemonės, varomas elektra, vandeniliu arba biodujomis, pagamintomis iš direktyvos (ES) 2018/2001 reikalavimus atitinkančių žaliavų: 500 vnt. mikroautobusų ir autobusų (M2 ir M3); 500 vnt. sunkiasvorių (N2 ir N3) transporto priemonių). LR susisiekimo ministerija parengė pažangos priemonės „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ [aprašo](#) pakeitimo projektą, kuriame numatytos veiklos, susijusios su juridinių asmenų skatinimu įsigyti elektromobilius, tam panaudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas.

• **P18 „Transporto parko atnaujinimas, taikant žaliuosius pirkimus ir užtikrinant būtinuosius viešojo pirkimo tikslus transporto srityje“²²**. (Netaršių lengvųjų transporto priemonių kiekis atliekant žaliuosius viešuosius pirkimus, palyginti su bendru atliekamo viešojo pirkimo parko kiekiu, turi sudaryti ne mažiau kaip: M1, M2 ir N1 kategorijos iki 2025 m. – 60 proc., 2026–2030 m. – 100 proc.; N2 ir N3 kategorijos iki 2025 m. – 8 proc., 2026–2030 m. – 16 proc.; M3 kategorijos iki 2025 m. – 80 proc., 2026–2030 m. – 100 proc. Pusė M3 autobusams nustatyto tikslo turi būti nulinės emisijos transporto priemonės.)

2022 m. birželio 30 d. priimtas Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymo Nr. XIV-196 2, 15, 18 ir 24 straipsnių pakeitimo [įstatymas Nr. XIV-1372](#), kuriuo patikslinti viešiesiems pirkimams keliami reikalavimai. Įstatymu patikslinta sąvoka „Netaršios transporto priemonės“, siekiant, kad sąvoka būtų vartojama tokia pačia apimtimi, kaip ji apibrėžta direktyvoje 2019/1161/ES ir apimtų M1, M2, N1, N2, M3, arba N3 kategorijos transporto priemonės (sąvoka detalizuoja kriterijus, kuriais perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi vadovautis atlikdami viešuosius pirkimus); detalizuoti atvejai, kada perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai, atlikdami kelių transporto priemonių ar jomis teikiamų paslaugų viešuosius pirkimus, turi vadovautis įstatymo nuostatomis; patikslintas laikotarpis, per kurį perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi užtikrinti būtinuosius viešojo pirkimo reikalavimus, t. y. įsigyti nustatytą procentą „netaršių transporto priemonių“ ir „visai netaršių sunkiųjų transporto priemonių“.

• **P19 „Privačios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra“²³** (Privačių elektromobilių įkrovimo prieigų įsigijimo ir (ar) įrengimo finansinis skatinimas, siekiant, kad iki 2030 m. būtų įrengta 54 tūkst. privačių elektromobilių įkrovimo prieigų). LR energetikos ministras ir LR susisiekimo ministras 2022 m. liepos 1 d. įsakymu [Nr. 1-210/3-334](#) „Dėl Elektromobilių naudojimo ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros veiksmų plano patvirtinimo“ patvirtino Elektromobilių naudojimo ir

¹⁹[https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/392586c09f4211ea9515f752ff221ec9/asr;](https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/392586c09f4211ea9515f752ff221ec9/asr;https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/52ac39d0759f11eabee4a336e7e6fdab/asr)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/52ac39d0759f11eabee4a336e7e6fdab/asr>

²⁰ <https://www.apva.lt/veiklos-sritys/projektu-vystymas/klimato-kaitos-specialioji-programa/>

Statistika: <https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku->

[statistika?priemone=14&postinvitation=51&statistics_status%5B%5D=null](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=14&postinvitation=51&statistics_status%5B%5D=null)

²¹ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

²² Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

²³ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros veiksmų planą. Pagal šį planą numatytos privačios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros prioritetinės kryptys: privačių įkrovimo prieigų įrengimas individualiuose namuose ir (ar) soduose, daugiabučių namų kiemuose, stovėjimo aikštelėse ir garažuose, darbovietėse (įmonėse, įstaigose, organizacijose, viešajame sektoriuje). Finansavimas numatomas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo, 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos LR energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės [Nr. 03-001-06-03-03](#) „Igyvendinti degalų iš AEI gamybos priemonės ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje“ lėšomis. Pagal pažangos priemonę Nr. 03-001-06-03-03, 2022 m. III ketv. paskelbti [kvietimai](#) teikti paraiškas fiziniams ir juridiniams asmenims siekiantiems įsirengti privačias elektromobilių įkrovimo stoteles. 2023-01-27 duomenimis finansavimas patvirtintas 1505 vnt. privačioms elektromobilių įkrovimo prieigoms. Detalios [finansavimo sąlygos](#) ir priemonės statistika skelbiami VŠĮ Lietuvos energetikos agentūros internetiniame tinklapyje.

• **P20 „Viešosios ir pusiau viešosios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra“²⁴** (viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų įsigijimo / įrengimo finansinis skatinimas, siekiant, kad iki 2030 m. būtų įrengta 6 tūkst. viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų). LR energetikos ministras ir LR susisiekimo ministras 2022 m. liepos 1 d. įsakymu [Nr. 1-210/3-334](#) „Dėl Elektromobilių naudojimo ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros veiksmų plano patvirtinimo“ patvirtino Elektromobilių naudojimo ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros veiksmų planą. Pagal šį planą numatytos viešosios ir pusiau viešosios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros prioritetinės kryptys: viešosios ir pusiau viešosios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra šalia valstybinės reikšmės kelių ir savivaldybių teritorijose šalia vietinės reikšmės kelių, viešosios elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra degalinėse ir oro uostuose, jūrų uoste, geležinkelių ir autobusų stotyse. Finansavimas numatomas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo, 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos LR susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 10-001-06-01-01 „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ ir 2021–2027 metų ES struktūrinių fondų lėšomis.

Lietuvos automobilių kelių direkcija (LAKD), siekdama efektyviau informuoti vartotojus apie teikiamas elektromobilių įkrovimo paslaugas, 2019 metais pradėjo įgyvendinti projektą „ID ir alternatyvių degalų duomenų surinkimas“²⁵ (IDACS). Projekto tikslas – sukurti viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų operatorių ir jų valdomų prieigų registravimo sistemą. Įgyvendindama Alternatyvių degalų įstatymo nuostatas, LAKD nuo 2022 gruodžio mėn. pradėjo registruoti viešuosius elektromobilių prieigų operatorius ir jų valdomas elektromobilių įkrovimo prieigas. LAKD nuo 2016–2021 m. valstybinės reikšmės keliuose įrengė 28 elektromobilių įkrovimo stoteles.

• **P21 „Viešojo transporto įkrovimo ir (ar) papildymo infrastruktūros sukūrimas“** (finansinės paskatos savivaldybėms alternatyviaisiais degalais ir (arba) atsinaujinančiais energijos ištekliais varomų viešojo susisiekimo transporto priemonių infrastruktūros diegimui). LR susisiekimo ministerija parengė pažangos priemonės „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ [aprašo](#)²⁶ pakeitimo projektą ir regioninės pažangos priemonės „Skatinti darnų judumą miestuose“ finansavimo gairių projektą, kuriuose numatytos veiklos, susijusios su viešojo transporto įkrovimo ir (ar) papildymo infrastruktūros sukūrimu, tam panaudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas ir 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos lėšas.

• **P23 „Plati socialinė sklaida, visuomenės informavimas, įpročių formavimas, pilotiniai projektai, mažinantys iškastinio kuro vartojimą transporto sektoriuje“²⁷**. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras 2022 m. publikavo straipsnius „[Aplinkos ore padidėjusi tarša](#)“, „[Kviečiame registruotis į tarptautinį renginį „Vaikščiavimas ir važiavimas dviračiu ekologiškai, sveikam ir tvariam mobilumui: Bonos dialogas](#)“, „[Pristatytas naujas THE PEP programos leidinys](#)“, „[2022 m. Europos judumo savaitės šūkis – „Judėk laisviau!](#)“, „[Rugsėjo 22-oji – Tarptautinė diena be automobilio!](#)“.

²⁴ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

²⁵ angl. ID and data collection for sustainable fuels in Europe. Projektas įgyvendinamas vadovaujantis Europos Komisijos sutartimi Nr. MOVE/B4/SUB/2018-489/CEF/PSA/SI2.792684.

²⁶ Patvirtintas susisiekimo ministro 2022-05-30 įsakymu Nr. 3-277.

²⁷ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (NVSC), Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras ir Radiacinės saugos centras kartu su Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universitetu (MČTAU) ir Pasaulio sveikatos organizacijos atstovybe Lietuvoje universiteto ir miesto bendruomenei 2022-10-11 organizavo konferenciją „[Sveika aplinka – sveikas žmogus](#)“. Susisiekimo ministerija 2022 m. rugsėjo 16-22 d. organizavo Europos judumo savaitės renginius, darnaus judumo įpročiams formuoti, darnaus judumo priemonių įgyvendinimą skatinti; 2022 m. organizavo hakatoną „[Green Life Hack: Mobility!](#)“.

• **P24 „Geležinkelių elektrifikavimas²⁸“**. Vyksta Vilniaus geležinkelio mazgo ir ruožo Kaišiadorys–Klaipėda elektrifikavimo darbai. Suderinti I etapo, derinami II ir III etapų techniniai projektai ir projektiniai pasiūlymai. Pristatytos medžiagos reikalingos elektrifikavimo darbams vykdyti. Planuojama rangos darbų pabaiga 2024 m. IV ketv.

• **P25 „Naujų elektrinės traukos riedmenų įsigijimas“** (23 naujų elektrinių keleivinių, įskaitant baterinių, traukinių ir 17 krovinių lokomotyvų įsigijimas). Vyksta keleivinių traukinių įsigijimo procedūros: 2021 m. II ketv. paskelbtas viešasis pirkimas naujiems keleiviniams elektriniams ir bateriniams traukiniams įsigyti; 2023 m. viduryje planuojama pasirašyti sutartį su naujų traukinių tiekėju; 2026 m. I ketv. – pradėti eksploatuoti pirmuosius naujus traukinius.

• **P26 „Paskatų naudoti kombinuotą krovinių transportą įvedimas²⁹“**(Skatinti intermodalinių vienetų vežėjus vietoj intermodalinių vienetų transportavimo sausumos keliu rinktis kombinuotą transportą. Nutiesti „Rail Baltica“ geležinkelio liniją (elektrifikuotą). Sujungti Vilniaus ir Kauno įvairiarūšius terminalus su Rygos (Salaspilio) ir Talino įvairiarūšiais terminalais. Naudoti įvairiarūšius terminalus).

Projekto „Rail Baltica“ progresas Lietuvoje 2022 m.: Vykdomos teritorijų planavimo procedūros (įskaitant SPAV) pagrindinės linijos geografiniams ruožams „Vilnius-Kaunas“ ir „Kaunas-LT/PL siena“ ir geležinkelių infrastruktūros priežiūros objektams (SPAV etapas baigtas; patvirtintos optimalios „Rail Baltica“ ruožų „Vilnius-Kaunas“ ir „Kaunas-LT/PL siena“ maršrutų alternatyvos; rengiami detalūs techniniai sprendiniai; pasirašytos sutartys dėl regioninių stočių ir Panevėžio transporto mazgo vystymo ir ruožo „Kaunas-LT/LV siena“ elektrifikacijos); Ruožo „Kaunas-LT/LV siena“ projektavimas vyksta su ženkliais vėlavimais (pagrindiniai projektai patvirtinti atkarpoms DPS1, DPS2, DPS3, DPS4 (prioritetinis DS1 atkarpos ruožas); paskelbti viešieji pirkimai ruožų „Vilnius-Kaunas“ ir „Kaunas-LT/PL siena“ projektavimui); Statyba (vyksta rangos konkursai, pirmosios sutartys pasirašytos 2022 m.; prasidėjo sudėtingiausio „Rail Baltica“ tilto per Nerį statybos ir būsimos „Rail Baltica“ geležinkelio infrastruktūros tarp Kauno ir Latvijos statybos darbai); Kauno intermodalinis terminalas (KIT) svariai prisideda prie komercinės veiklos vykdymo „Rail Baltica“ geležinkeliu. 2022 m. balandžio 6 d. atidarytas reguliarus tarptautinis krovinių maršrutas į Duisburgą, todėl kroviniai traukiniai iš Baltijos šalių tiesiogiai sujungti su terminalais Vokietijoje, Italijoje, Lenkijoje, Belgijoje, Nyderlanduose ir Švedijoje. 2022 m. gruodžio 11 d. atidarytas reguliarus traukinių maršrutas tarp Lietuvos ir Lenkijos, jungiantis miestus Vilnius–Kaunas–Varšuva–Krokuva.

• **P27 „Suskystintų gamtinių dujų degalų infrastruktūros diegimas³⁰“**. Gamtinių dujų skirstymo sistemų, skirtų gamtinių dujų degalų papildymo punkтам aprūpinti ir viešai prieinamų gamtinių dujų degalų papildymo punktų įrengimo priemonė įtraukta į 2021 m. Klimato kaitos programos finansuojamų priemonių sąrašą kaip kompleksinė atsinaujinančius energijos išteklius ir alternatyvius degalus naudojančių transporto priemonių ir joms reikalingos infrastruktūros įsigijimo finansavimo priemonė – „[Transporto priemonių, naudojančių elektrą, suslėgtąsias gamtines dujas, suskystintąsias gamtines dujas, biometaną, vandenilį, įsigijimas ir joms reikalingos infrastruktūros sukūrimas ir \(ar\) plėtra, užtikrinant bazinį sukurtos infrastruktūros vartotoją](#)“. Pateiktos 5 paraiškos.

• **P28 „Alternatyviųjų degalų (suslėgtų gamtinių dujų ir vandenilio) infrastruktūros sukūrimas ir (ar) plėtra“**. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija parengė pažangos priemonės „Skatinti

²⁸ Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane.

²⁹ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

³⁰ Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane ir Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje.

alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“ aprašo³¹ pakeitimo projektą, kuriame numatytos veiklos, susijusios su alternatyviųjų degalų (suslėgtų gamtinių dujų ir vandenilio) infrastruktūros sukūrimu ir (ar) plėtra, tam panaudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas. Taip pat parengtas Vandenilio pildymo infrastruktūros plėtros ir vandeniliu varomų kelių transporto priemonių Lietuvoje skatinimo gairių projektas, kuriuo siekiama numatyti tikslus ir priemones, kuriais būtų užtikrinama vandenilio pildymo infrastruktūros plėtra ir skatinamas vandeniliu varomų transporto priemonių naudojimas Lietuvoje 2023 m. – 2030 m. laikotarpiu. Gairių poreikis grindžiamas su ES strateginiuose dokumentuose ir nacionaliniuose teisės aktuose keliamais tikslais ir reikalavimais, susijusiais su alternatyviųjų degalų (AD) naudojimu transporto sektoriuje ir AD infrastruktūros tinklo plėtra.

• **P29 „Augalų juostų kūrimas“.** Siekiant sumažinti teršalų sklidimą nuo taršos šaltinių daugelis savivaldybių kasmet sodina medžių ir krūmų sodinukus šalia didžiausių taršos šaltinių miestuose (stacionarių taršos šaltinių, intensyvaus eismo vietų, pagrindinių miesto gatvių ir pan.), bendro naudojimo erdvėse.

• **P30 „Darnaus judumo mieste planų įgyvendinimas“³²** (darnaus judumo mieste planuose numatytų priemonių, kuriomis bus skatinama vaikščioti, važiuoti dviračiu, viešuoju transportu, naudoti alternatyviuosius degalus, įgyvendinimas). Priemonei įgyvendinti skirtas finansavimas 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ priemonės [Nr. 04.5.1-TID-R-514 „Darnaus judumo priemonių diegimas“](#) projektams Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Palangos miestų savivaldybėms; Utenos, Jonavos, Mažeikių, Telšių, Tauragės rajonų savivaldybėms; Visagino, Marijampolės, Birštono, Neringos ir Druskininkų savivaldybėms. Remiamos veiklos: intelektinių transporto sistemų diegimas ir plėtra mieste; miesto gatvių ir kitos transporto infrastruktūros pritaikymas viešojo transporto poreikiams, lyninio transporto diegimas; miesto transporto infrastruktūros pritaikymas specialiųjų poreikių turintiems žmonėms; viešojo ir privataus transporto sąveikos sistemų, dviračių infrastruktūros ir jos sistemų diegimas ir plėtra; viešojo vietinio (miesto ir priemiestinio) transporto priemonių pritaikymas dviračiams vežti ir specialiųjų poreikių turintiems žmonėms; viešojo transporto saugumo įrangos diegimas ir plėtra. Siekiant skatinti gyventojus daugiau naudotis viešuoju transportu, kelių savivaldybių priemiesčio ir miesto autobusų maršrutais keleiviai vežami nemokamai.

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2022 m. gruodžio 27 įsakymu [Nr. 3-586](#) „Dėl Darnaus judumo planų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtintos naujos Darnaus judumo planų rengimo rekomendacijos.

• **P32 „Transporto priemonių išmetamų teršalų nuotolinės stebėsenos sistemos taikymas“.** 2021 m. vykdytas Transporto priemonių taršos realiomis važiavimo sąlygomis nuotolinės stebėsenos pilotinis (bandomasis) projektas. Vilniaus mieste atlikti informacinio pobūdžio daugiau kaip 40 tūkst. skirtingų transporto priemonių taršos realiomis važiavimo sąlygomis nuotoliniai matavimai, kuriais fiksuotas iš gatve važiuojančios transporto priemonės išmetimo vamzdžio išmetamas teršalų (NO_x, KD, CO, angliavandenilių (HC)) kiekis ir kiti taršos vertinimui reikalingi parametrai. Matavimų rezultatai, išvados ir rekomendacijos pateiktos viešai prieinamoje galutinių darbo rezultatų ataskaitoje³³.

2022 m. sustiprinus bendradarbiavimą su kelių transporto priemonių kontrolę keliuose vykdančiomis institucijomis ir atlikus susijusių teisės aktų peržiūrą, pradėti derinti bendri veiksmai siekiant sustiprinti transporto priemonių taršos kontrolę keliuose. Parengti siūlymai LR aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymui, LR saugaus eismo automobilių keliais įstatymui, Aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais įtariamų asmenų transporto priemonių stabdymo bei apžiūros tvarkai³⁴, Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų, kurios neatitinka techninių reikalavimų ir kelia grėsmę

³¹ Patvirtintas LR susisiekimo ministro 2022 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 3-277.

³² Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

³³ <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritis-1/aplinkos-oras/studijos>
https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/Aplinkos%20oras/OpusRSE_Lithuania-report-2021_Issue03_22-09-2021.pdf

³⁴ Patvirtinta LR aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 418.

eismo saugumui, privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros dokumentų galiojimo panaikinimo tvarkos aprašui³⁵, Techninių motorinių transporto priemonių ir jų priekabų reikalavimų aprašui³⁶ pakeisti siekiant apriboti taršos normų neatitinkančių transporto priemonių dalyvavimą eisme, suteikti įgaliojimus Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos savarankiškai vykdyti transporto priemonių taršos kontrolę kelyje ir kt.

Sprendimui dėl nuotolinės stebėsenos taikymo priimti, nuspręsta 2023 m. atlikti transporto priemonių taršos nuotolinės stebėsenos naudojant kilnojamą įrangą įgyvendinimo galimybių Lietuvoje analizę ir nustatyti sąnaudų–naudos požiūriu geriausius nuotolinės stebėsenos įgyvendinimo modelius.

• **P33 „Pranešimo apie kelyje eksploatuojamas aplinkos orą daugiau teršiančias transporto priemones sistemos sukūrimas“.** 2022 m. sustiprinus tarpinstitucinį bendradarbiavimą su kelių transporto priemonių kontrolę keliuose vykdančiomis institucijomis buvo nuspręsta pranešimams apie kelyje pastebėtas aplinkos orą teršiančias transporto priemones teikti naudoti esamą ir visuomenei gerai žinomą pranešimų registravimo portalą *e-policija* (numatoma atlikti šio portalą patobulinius, skirtus portalą pritaikyti pranešimams apie teršiančias transporto priemones). Bendradarbiavimas su policija siekiant supaprastinti informacijos pateikimą per *e-policija* ir užtikrinti pranešimų nagrinėjimą bei sprendimų priėmimą bus tęsiamas 2023 m.

• **P34 „Kelių naudotojo mokesčio pakeitimas“.** Įstatymais³⁷ įteisinta kelių naudotojo apmokestinimo atstuminė elektroninė mokesčio sistema (įsigaliosianti [2024-07-01](#)), atitinkanti principą „teršėjas moka – naudotojas moka“ (mokesčio dydžiai proporcingi nuvažiuotam atstumui, mokesčių tarifų dydžiai suskirstyti atsižvelgiant į EURO teršalų emisijos klasę). LR Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1028 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 21 d. nutarimo Nr. 447 „Dėl kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“, įtvirtintos sąlygos dėl elektroninių kelių rinkliavos sistemų sąveikumo Europos Sąjungoje ir Europos ekonominėje erdvėje, nustačius kelių naudotojo mokesčių ir kelių rinkliavų nesumokėjimo atvejus, tarpvalstybiniu lygmeniu keitimosi transporto priemonių registracijos ir jų savininkų arba valdytojų duomenimis.

Siekiant sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo sektoriuje, namų ūkiuose (*Plano pirmojo tikslo 1.3. uždavinys*), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P35 „NMLOJ išmetimo mažinimo sistemos ir (ar) metodų tobulinimas“** (finansinės paskatos (dalies išlaidų kompensavimas) ūkio subjektams išmetamo NMLOJ kiekio mažinimo priemonės taikyti). Aplinkos projektų valdymo agentūra 2021 m. paskelbė kvietimą teikti paraiškas finansavimui gauti pagal Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos Aplinkos oro apsaugos 3.2.2 kryptį „projektams, susijusiems su ūkinėje veikloje nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) išsiskyrimo mažinimo priemonių taikymu“ (finansuotinos priemonės tik NMLOJ išsiskyrimo vietų aptikimo tyrimais identifikuotoms neorganizuotai išmetamų NMLOJ išsiskyrimo vietoms pašalinti (pašalinti NMLOJ išsiskyrimą) ar iš šių vietų išmetamam NMLOJ kiekiui sumažinti). Pagal šią priemonę įgyvendinami 2 projektai³⁸.

• **P36 „NMLOJ sumažinti skirtų gamybos modernizavimo priemonių įgyvendinimas naftos perdirbimo pramonėje“** (GPGB atitinkančios NMLOJ išmetimų mažinimo technologijos įdiegimas ir taikymas). AB „ORLEN Lietuva“ 2019 m. patvirtinta LOJ nuotėkių nustatymo instrukcija (aprašyti LOJ aptikimo metodai, apibrėžti galimų nuotėkių dydžiai ir reagavimo į nuotėkius tvarka). Taikoma rizikos vertinimu pagrįsta nuotėkio aptikimo ir remonto programa (LDAR), skirta sklidžių LOJ išmetamo

³⁵ Patvirtintas Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriaus 2022 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. 2BE-189.

³⁶ Patvirtintam Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriaus 2022 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. 2BE-260.

³⁷ LR Seimas 2020 m. lapkričio 10 d. priėmė LR kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymą Nr. VIII-2032 2, 3, 6, 9 straipsnių ir 2, 5 priedų pakeitimo įstatymą Nr. XIII-3420, LR kelių įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-3421 ir LR administracinių nusižengimų kodekso 463 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-3422.

³⁸ Iš jų 2022 m. 1 projektas techniškai įgyvendintas ir vykdoma veiklos 1 metų stebėseną, kitą projektą techniškai numatoma įgyvendinti 2023 m.

kiekio sumažinimui ir prevencijai. 2022 m. atlikti 15 993 tyrimai, nustatyti 26 nuotėkiai (šalinami nustatyti tvarka).

Pagal Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos Aplinkos oro apsaugos 3.2.2. kryptį „Projektai, susiję su ūkinėje veikloje nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) išsiskyrimo mažinimo priemonių taikymu“ 2022 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Naftos perdirbimo produktų gamyklos naftos produktų talpyklų alsuoklių ir apsauginių vožtuvų keitimas NMLOJ išsiskyrimui mažinti“. 2022 m. modernizuotos 25 talpyklos pakeičiant esamą alsavimo įrangą / apsauginius vožtuvus naujais, šiuolaikinius standartus atitinkančiais, darbiniais / avariniais slėgio vakuomo alsavimo vožtuvais (PVRV, EPVRV). Numatoma, kad įgyvendinus projektą iš 25 talpyklų išmestas LOJ kiekis sumažės > 290.20 t/metus. Projekto įgyvendinimas užtikrins atitiktį GPGB pagal Komisijos įgyvendinimo sprendimą 2014/738/ES, kuriame pagal direktyvą 2010/75/ES pateikiamos išvados dėl naftos ir dujų perdirbimo GPGB.

• **P37 „Visuomenės švietimas apie tirpiklių vartojimą namų ūkiuose“.** Priemonė įgyvendinama vykdant Aplinkos ministerijos priemonės Nr. 05.4.1-APVA-V-017 „Visuomenės informavimas apie aplinką ir aplinkosauginių–rekreacinių objektų tvarkymas“ projekto „[Atsakingo ir tausojančio aplinką visuomenės elgesio skatinimas](#)“ uždavinius. Atsakingo vartojimo skatinimo kampanija organizuojama vykdant kūrybinį projektą „Mano reikalas – pasaulio reikalas“, veiklų turinys kuriamas atsižvelgiant į reikalingą pateikti visuomenei informaciją komunikacijos priemonėmis (TV, radijas, [internetas](#), akcijos ir kt.)³⁹. Vykdant kūrybinį projektą „Susitikime pokyčiams“ ir kūrybines dirbtuves „Ikvėpti – lengva“ 2022 m. pasirašytos veiklų vykdymo sutartys ir atlikti pasiruošiamieji darbai, derinta vaizdinė ir informacinė medžiaga. Veiklų įgyvendinimo metu numatoma organizuoti bendruomeninius kūrybinius projektus, propaguojančius darnų vartojimą; kūrybines–edukacines dirbtuves, skatinančias keisti vartojimo įpročius. Dalyviai bus informuojami apie buityje naudojamų cheminių medžiagų žalą aplinkai ir sveikatai, pristatomos aplinkai ir sveikatai draugiškos alternatyvos, suteiktos praktinės žinios apie oro taršos problemų sprendimo galimybes kasdienybėje bei pramoninėje veikloje (informacija iliustruojama plakatais, skaidrėmis, atliekamais bandymais, praktinėmis užduotimis ir pan.).

• **P38 „Organinius tirpiklius naudojančių įrenginių taršos apmokestinimas“.** Siekiant, kad veiklos vykdytojai ieškotų aplinkai ir žmonių sveikatai mažiau kenksmingų veiklos sprendimų, 2021 m. gruodžio 23 d. priimtas Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 2, 4, 5, 6, 7, 9 straipsnių ir 1, 2, 8 priedų pakeitimo įstatymas [Nr. XIV-876](#), kuriuo išplečiamas mokesčių mokėtojų, teršiančių iš stacionariųjų taršos šaltinių, sąrašas – nustatyta prievolė nuo 2023 m. mokėti mokesčių ir asmenims, eksploatuojantiems organinius tirpiklius naudojančius įrenginius⁴⁰, kurie pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą privalo būti įregistruoti. Nuostatos taikomos apskaičiuojant ir deklaruojant 2023 metų ir vėlesnių metų mokesčio laikotarpio mokesčių už aplinkos oro teršimą (lakiaisiais organiniais junginiais nurodytais Mokesčio už aplinkos teršimą [įstatymo](#) 1 priede ir priskirtais vienai iš teršalų grupių pagal jų kenksmingumą aplinkai).

Siekiant sumažinti taršą NH₃, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje (Plano pirmojo tikslo 1.4. uždavinys), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P39 „Gerosios žemės ūkio praktikos kodekso parengimas (atnaujinimas)“.** [Gerosios žemės ūkio praktikos kodeksas](#) atnaujintas 2019 m. balandžio mėn., pristatytas suinteresuotai visuomenei

³⁹ Reklaminių klipų transliacija TV ir radijuje; socialinė reklama interneto portaluose ir socialiniuose tinkluose; rubrikos naujienų portale; informacinės edukacinės laidos TV; statiniai ir dinaminiai reklaminiai skydeliai; nuomonės formuotojo reklama/įrašas socialiniuose tinkluose.

⁴⁰ “Organinius tirpiklius naudojantis įrenginys (toliau – įrenginys) šiame straipsnyje suprantamas kaip stacionarus technikos objektas, kuriame vykdant aplinkos ministro patvirtintose Lakiųjų organinių junginių, susidarantių naudojant organinius tirpiklius tam tikrų veiklos rūšių įrenginiuose, išmetimo ribojimo ir įrenginių registravimo taisyklėse (toliau – LOJ taisyklės) nurodytą vienos arba kelių rūšių veiklą, taip pat kitą toje pačioje vietoje vykdomą tiesiogiai techniškai susijusią veiklą, kurios metu išmetami lakieji organiniai junginiai, suvartojamas organinio tirpiklio kiekis atitinka LOJ taisyklėse nurodytąjį. <...>. Įrenginiai, kuriems eksploatuoti nereikia gauti <...> taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo arba <...> taršos leidimo, turi būti įregistruoti.” (Aplinkos apsaugos įstatymo 19³ straipsnio (Įrenginių registravimas) 1-2 dalys).

žemės ūkio parodos „Ką pasėsi 2019“ metu ir paskelbtas Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje. Kodekse remiantis ES teisės aktu, Jungtinių Tautų organizacijų parengtų gairių nuostatomis, Lietuvos moksliniais tyrimais, pateikti reikalavimai ir rekomendacijos neigiamam žemės ūkio poveikiui dirvožemiui, vandens būklei, aplinkos orui ir klimatui mažinti.

• **P40 „Neorganinių trąšų naudojimo mažinimo ir gerosios žemės ūkio praktikos kodekso įgyvendinimo skatinimas“** (finansinės paskatos neorganinių trąšų naudojimo pakeitimui organinėmis trąšomis, organinių trąšų naudojimo technologijoms atnaujinti, gerosios žemės ūkio praktikos kodekso priemonėms, susijusioms su oro taršos mažinimu, įgyvendinti). Įgyvendinant kompleksinius tikslus – inovacijų kūrimas, diegimas ir sklaida, aplinkos išsaugojimas ir tvari plėtra, klimato kaitos švelninimas, pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę „*Investicijos į materialųjį turtą*“ veiklos sričiai „*Parama investicijoms į žemės ūkio valdas*“ įgyvendinti (įskaitant ir paramą naujai žemės ūkio technikai ir naujai žemės ūkio įrangai įsigyti) 2022 m. skirta 177,3 mln. Eur paramos lėšų. Organizuoti 3 kvietimai teikti paramos paraiškas⁴¹. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano nauja intervencine priemone „*Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas*“ bus skatinama ūkius pereiti prie tvaresnių, aplinką tausojančių technologijų (investicijos į gyvulininkystės sektorių: mėšlo ir srutų tvarkymo sistemų įrengimą ir gerinimą; biodujų jėgainių įrengimą gaminant biodujas iš mėšlo, srutų, kitų biologiškai skaidžių medžiagų ir naudoti jas ūkio reikmėms). Iš viso priemonei įgyvendinti (įskaitant ir investicijas į gyvūnų gerovę) numatyta 56,25 mln. Eur.

• **P41 „Mėšlo ir srutų laikymo ir tvarkymo reikalavimų peržiūra“**. Pakeistas Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašas⁴². Įsakymais⁴³ nustatyta: 1) nuo 2025 m. trešiant 30 ha ir daugiau žemės ūkio naudmenų, trešimui skystuoju mėšlu ir (ar) srutomis nebetaikyti ištaškymo technologijos (išskyrus atvejus, kai skleidžiamos kvapus ir taršą mažinančiomis priemonėmis (rūgštinimas, probiotikai ar kt.) apdorotos srutos); 2) nuo 2024 m., trešiantiems 30 ha ir daugiau žemės ūkio naudmenų, užtikrinti mėšlo ir srutų įterpimo į dirvą laiką – 4 val. nuo paskleidimo ant ariamos žemės, paliekant galimybę taikyti apraše nurodytas įterpimo laiko išlygas (kai greitesniam įterpimui nėra palankių sąlygų, pvz., darbo jėgos ir įrangos naudojimas yra ekonomiškai nepagrįstas – įterpti ne vėliau kaip per 12 valandų; kai trešimui naudojamas apdorotas mėšlas ar srutos, įterpti ne vėliau kaip per 24 valandas); 3) urbanizuotose teritorijose uždengti mėšlo talpyklas (išskyrus atvejus, kai tirštasis mėšlas apdorotas moksliskai pagrįstomis amoniako išsiskyrimą į aplinką ir nemalonius kvapus mažinančiomis priemonėmis); 4) nuo 2021 m. lapkričio 15 d. uždengti mėšlo rietuvę lauke lankščiosiomis, vandeniui nelaidžiomis dangomis arba ne plonesniu kaip 10 cm storio durpių, žemių, smulkintų ir (ar) nesmulkintų šiaudų, pjuvenų sluoksniu.

• **P42 „Ūkių gyvūnų laikymo vietų projektavimo ir eksploatavimo techninių ir technologinių sprendimų peržiūra ir atnaujinimas“**. LR žemės ūkio ministro 2021 m. liepos 5 d. įsakymu [Nr. 3D-428](#) pakeistos Galvijų pastatų technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 01:2009⁴⁴, LR žemės ūkio ministro 2021 m. liepos 1 d. įsakymu [Nr. 3D-419](#) pakeistos Kiaulidžių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 02:2010⁴⁵, LR žemės ūkio ministro 2021 m. lapkričio 29 d. įsakymu [Nr. 3D-764](#) pakeistos Paukštininkystės ūkių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 04:2012⁴⁶, LR žemės ūkio ministro 2022 m. balandžio 13 d. įsakymu [Nr. 3D-256](#) pakeistos Avininkystės ūkių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 11:2015⁴⁷ ir LR žemės ūkio ministro 2022 m. rugsėjo 28 d. įsakymu [Nr. 3D-580](#) pakeistos Kailinės žvėrininkystės ir triušininkystės ūkių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 13:2016⁴⁸. Taisyklės papildytos reikalavimais, atsižvelgus į efektyvius, prieinamus techninius, technologinius ir aplinkosauginius sprendinius, leidžiančius sumažinti oro taršą amoniaku,

⁴¹ Šiuo metu paraiškos vertinamos.

⁴² Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005-07-14 įsakymu Nr. D1-367/3D-342 „Dėl Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

⁴³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020-12-09 įsakymu Nr. D1-755/3D-844; 2021-07-30 įsakymu Nr. D1-445/3D-494.

⁴⁴ Patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009-08-21 įsakymu Nr. 3D-602.

⁴⁵ Patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010-01-27 įsakymu Nr. 3D-50.

⁴⁶ Patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2012-06-21 įsakymu Nr. 3D-473.

⁴⁷ Patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2015-05-12 įsakymu Nr. 3D-378.

⁴⁸ Patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2016-10-14 įsakymu Nr. 3D-592.

ūkinėje veikloje susidarantių kvapus, bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, taip pat nurodomi reikalavimai dėl mėšlo ir srutų tvarkymo visiems ūkiams, išskyrus mažus ir labai mažus ūkius, kuriems šie reikalavimai rekomenduojami.

- **P43 „Amonio karbonato trąšų naudojimo teisinis reglamentavimas“**: LR tręšiamųjų produktų įstatymo pagrindu parengtas ir LR žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 3D-332 patvirtintas Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašas, kurio 15 punktu įtvirtintas draudimas saugoti ir naudoti amonio karbonato trąšas. Tačiau LR žemės ūkio ministro 2020 m. spalio 26 d. įsakymu Nr. 3D-731 (aprašas išdėstytas nauja redakcija) minėtas draudimas panaikintas, atsižvelgiant į tai, kad tik įstatymu galima nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir apribojimus. Tręšiamųjų produktų įstatymas turėtų būti aiškinamas⁴⁹ kaip draudžiantis ne tik amonio karbonato trąšų pateikimą bei tiekimą Lietuvos Respublikos rinkai, bet ir tolesnį trąšų naudojimą Lietuvos Respublikoje.

- **P44 „Subalansuotas organinių ir mineralinių trąšų naudojimas“** (parengti ir patvirtinti tręšimo planų rengimo metodiką, pagal kurią būtų apskaičiuojamas optimalus trąšų kiekis pagal pasėlius. Nustatyti privalomą tręšimo mineralinėmis ir organinėmis trąšomis planų parengimą ir kontroliuoti jų įgyvendinimą. Įgyvendinti paskatų priemones mažinant mineralinių trąšų naudojimą.). 2021 m. parengta [Vieninga tręšimo planų sudarymo metodika](#) siekiant optimizuoti augalų mitybą ir užkirsti kelią dirvožemių pertęšimui bei maistinių medžiagų išplovimui į vandens telkinius. Pagal parengtą tręšimo planų sudarymo metodiką planuojama parengti tręšimo planavimo informacinės sistemos įrankį, kuris prisidės prie tręšimo optimizavimo, taupant ūkio subjektų lėšas ir kartu užtikrinant veiksmingesnę aplinkos apsaugą. 2022 m. buvo įgyvendinama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, kurioje dalyvaujant draudžiama naudoti organines, mineralines trąšas visoje valdoje. Kvietimas teikti paraiškas vykdytas iki 2022-06-08, gauta 8 081 paraiškų⁵⁰. Įgyvendinti paskatų priemones mažinant mineralinių trąšų naudojimą, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginiame plane numatytos šios ekologinės sistemos, kuriose dalyvaujant draudžiama naudoti mineralines, organines trąšas: Kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklos – „Veiklos ariamojoje žemėje – *Tarpiniai pasėliai*“, „*Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*“, „*Daugiamečių žolių juostos*“; Ekologinės sistemos „*Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema*“, „*Ekstensyvus šlapynių tvarkymas*“.

- **P45 „Neorganinių (azoto) trąšų naudojimo reglamentavimas“** (pakeisti tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimus, nustatant maksimalias tręšimo normas). Rengiamas Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo, patvirtinto LR žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 29 d. įsakymu [Nr. 3D-332](#) „Dėl Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“, pakeitimo projektas.

- **P46 „Ekologinio ūkininkavimo plėtra ir skatinimas“** (finansinės paskatos ekologiniams ir kitiems tvariai ūkininkaujantiems ūkiams, ūkininkaujantiems aplinkai draugiškais metodais ir taikantiems agrarinės aplinkosaugos priemones). Plečiant ir skatinant ekologinį ūkininkavimą didelę įtaką turi finansinė parama naujai įsitraukiantiems į ekologinį ūkininkavimą. 2014–2022 m. ekologiniams ūkiams remti buvo numatyta KPP priemonė „*Ekologinis ūkininkavimas*“, pagal kurią remiamos dvi veiklos: „*Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo*“, skirta pradedantiems ekologiškai ūkininkauti arba deklaruojantiems naujus plotus pareiškėjams; „*Parama ekologiniam ūkininkavimui*“ – ekologiškus sertifikuotus plotus deklaruojantiems ne pirmus metus. VĮ Žemės ūkio duomenų centro duomenimis, 2022 m. pagal KPP priemonę „*Ekologinis ūkininkavimas*“ buvo deklaruota apie 259 251,23 ha (t. y. palyginti su 2021 m., deklaruoti plotai išaugo 11 134,04 ha). Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis, 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu ekologiniam ūkininkavimui (kartu su perėjimu prie ekologinio ūkininkavimo ir tęstiniais išipareigojimais) skirta 318,6 mln. Eur (išmokėta – 282,9 mln. Eur). Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m.

⁴⁹ LR tręšiamųjų produktų įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas draudimas pateikti ir tiekti rinkai amonio karbonato trąšas. Ši nuostata turėtų būti aiškinama sistemaiškai ir teleologiškai. Vadovaujantis vienu svarbiausių teisėje galiojančių principų – „iš neteisės negali atsirasti teisė (lot. ex injuria jus non oritur)“ – draudimas pateikti ir tiekti rinkai tam tikrą produktą nesuteikia teisės atlikti tolimesnius su produktu susijusius veiksmus – platinimą, vartojimą ar naudojimą ir kt.

⁵⁰ Prašoma paramos suma 19,4 mln. Eur., vyksta paraiškų vertinimas. Iš viso priemonei įgyvendinti 2022 m. skirta apie 28,9 mln. Eur.

strateginiame plane ekologiniams ūkiams iškeltas siekis – iki 2027-ųjų gamybos plotus išplėsti iki 13 proc. Siekiant stiprinti ekologinį ūkininkavimą bei didinti ekologinių ūkių skaičių, Strateginiame plane numatytos trys intervencinės priemonės – „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“, „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ ir „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, – kuriose ekologiniams ūkiams nustatytos kompensacinės išmokos yra didesnės nei 2014–2020 m. laikotarpiu. Strateginiame plane 2023–2027 m. ekologiniam ūkininkavimui (įskaitant ir tęstinius įsipareigojimus) per kaimo plėtrą numatoma išmokėti 292,6 mln. Eur, per ekologines sistemas „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ – 32,5 mln. Eur, „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ – 77,7 mln. Eur.

• **P47 „Palankių aplinkai ūkininkavimo metodų rėmimas“⁵¹** (finansinės paskatos biodujų gamybai iš gyvulių, paukščių mėšlo bei kitų biologiškai skaidžių atliekų, degazuotojo substrato, tinkancio tręšti, taip mažinant neorganinių trąšų poreikį, gamybai). Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklai „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ skirta 12,1 mln. Eur. 2022 m. paraiškų teikimui skirta 4,3 mln. Eur, patvirtintos 3 paraiškos. Visu finansavimo laikotarpiu pasirašytos 5 paramos sutartys (7,8 mln. Eur paramos sumai). Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane biodujų jėgainių įrengimas bus remiamas pagal intervencinę priemonę „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“. Ūkininkams bus sudarytos sąlygos utilizuoti žemės ūkio valdoje susidarančias atliekas (mėšlą, kitas biologiškai skaidžias atliekas) ir pagamintą energiją ar šilumą panaudoti ūkinėje veikloje (valdos reikmėms). Tokiu būdu bus siekiama prisidėti tiek prie oro kokybės gerinimo ir klimato kaitos švelninimo, tiek prie ūkių energetinės nepriklausomybės užtikrinimo. Preliminariai planuojama, kad šios intervencinės priemonės lėšomis (dotacijų ar lengvatinių paskolų forma) parentų biodujų jėgainių bendra instaliuota galia sieks 1MW.

Siekiant sumažinti taršą KD_{2,5}, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių (*Plano pirmojo tikslo 1.5. uždavinys*); sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos saugojimo ir transportavimo, namų ūkių sektoriuose (*Plano pirmojo tikslo 1.3. uždavinys*); apriboti taršą sunkiaisiais metalais (*Plano antrojo tikslo 2.1 uždavinys*) ir patvariaisiais organiniais teršalais (*Plano antrojo tikslo 2.2 uždavinys*), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių, pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P48 „Visuomenės informuotumo apie namų ūkių (būstų) šildymą didinimas“.** LR energetikos ministro 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. 1-276 patobulintas Energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo susitarimų sudarymo tvarkos aprašas⁵², kuriuo įgyvendinami pagrindiniai tikslai, sudarantys paskatas šviesti ir konsultuoti galutinius vartotojus nacionaliniu mastu apie energiją taupančias priemones ir sprendimus, kurie keičia vartotojų elgseną ir įpročius didinant energijos vartojimo efektyvumą. 2021 m. sudaryta 65 individualių susitarimų tarp Energetikos ministerijos ir energijos tiekėjų dėl energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo veiklų iki 2030 metų. Informacija apie Energetikos ministerijos iniciatyvas dėl galutinių vartotojų švietimo ir konsultavimo nacionaliniu mastu apie energiją taupančias priemones ir sprendimus ir taip keisti vartotojų elgseną ir įpročius didinant energijos vartojimo efektyvumą pateikiami Energetikos ministerijos [tinklapyje](#).

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (PAGD) interneto svetainei ir šalies naujienų portalams rengė straipsnius, kuriuose gyventojai informuoti, kaip tinkamai eksploatuoti ir prižiūrėti krosnis ir kitus šildymo įrenginius, o socialinio tinklo „Facebook“ Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos paskyrai – žinutes apie saugų krosnių kūrenimą, dūmtraukių valymą ir kilusius gaisrus. PAGD iniciatyva 2022 m. vykdytų prevencinių akcijų „Padėk artimui“, „Saugūs namai“, „Būk budrus išvenk gaisro“ metu aplankyti 9692 būstai, kuriuose eksploatuojamos krosnys ir kiti kieto kuro šildymo įrenginiai. Akcijos metu gyventojai konsultuoti dėl krosnių, kitų šildymo įrenginių tinkamo eksploatavimo ir priežiūros.

⁵¹ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

⁵² Patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2017 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 1-221 „Dėl Energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo susitarimų sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Higienos institutas 2022 m. parengė ir savo svetainėje paskelbė visuomenei informacinį pranešimą „[Aplinkos ore padidėjusi tarša](#)“; Nacionalinis visuomenės sveikatos centras savo svetainėje – informaciją ([rubrikas](#)) apie oro užterštumo poveikį visuomenės sveikatai, oro užterštumo dėl kietojo kuro ir atliekų deginimo poveikį visuomenės sveikatai, namų ūkio oro taršos mažinimo veiksnių naudos (BAR-HAP) planavimo priemonę; teikė interviu žiniasklaidai „[Namuose rasoja langai ir kaupiasi pelėsis? Ekspertė turi jums labai liūdny žinių](#)“.

Savivaldybės savo interneto svetainėse ir socialinio tinklo paskyrose, vietinėje spaudoje dalijosi informacija apie namų ūkių (būstų) šildymą (įskaitant naudojamą kuro rūšis bei jų sąlygojamą aplinkos užterštumą ir poveikį sveikatai), galimybes įsirengti mažiau taršias būsto šildymo sistemas; visuomenei teikė informaciją apie paramą namų ūkių taršių šildymo įrenginių pakeitimui mažiau taršiais ir energetiškai efektyvesniais, paramą besijungiantiems prie centralizuoto šildymo; skatino gyventojus dalyvauti daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programoje bei prisijungti prie centralizuotų šilumos tiekimo tinklų. Keletas savivaldybių dalijo gyventojams brošiūras apie oro taršą ir gyventojų galimybes prisidėti prie oro taršos mažinimo; organizavo mokymus apie šilumos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, konsultavo dėl šilumos energijos taupymo.

• **P49 „Namų ūkiuose (būstuose) įrengtų šilumos gamybos įrenginių keitimas didinant energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimą**“⁵³. LR energetikos ministro 2019 m. sausio 17 d. įsakymu Nr. 1-12 patvirtintas⁵⁴ 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksnių programos 4 prioriteto „*Energijos efektyvumo ir atsinaujančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas*“ 04.3.2-LVPA-V-111 priemonės „*Katilų keitimas namų ūkiuose*“ projektų finansavimo sąlygų aprašas Nr. 1, reglamentuojantis finansinės paskatos sąlygas neefektyviai biomasę naudojančių katilų pakeitimui į efektyvesnes technologijas, naudojančias atsinaujančių išteklių energiją šilumos gamybai, papildomai atsižvelgiant ir į vietovės aplinkos oro užterštumo lygį (t. y. jei namų ūkis registruotas teritorijoje, kuri patenka į padidintos aplinkos oro taršos kietosiomis dalelėmis (KD₁₀) zoną – Aplinkos apsaugos agentūros nustatytą žemėlapyje, parengtame vadovaujantis LR aplinkos ministro 2018 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. D1-12, seną biokuro katilą galima keisti tik į lokaliai aplinkos oro neteršiantį šilumos siurbli; namams, kurie registruoti tokiose teritorijose, skiriamas aukštesnis projekto vertinimo balas). 2022 m.⁵⁵ paskelbtas 1 kvietimas fiziniams asmenims teikti paraiškas atnaujinti esamus neefektyvius šilumos gamybos įrenginius namų ūkiuose – gautos 2659 [paraiškos](#), finansavimas skirtas 1578 vnt. namų ūkių, iš kurių 641 namų ūkiai atnaujino savo neefektyvius šilumos gamybos įrenginius į biokuro katilus, atitinkančius 5 klasei keliamus energijos efektyvumo ir išmetamų teršalų reikalavimus, bei 1328 vnt. namų ūkių atnaujino savo neefektyvius šilumos gamybos įrenginius į šilumos siurblius (860 vnt. „oras-vanduo“, 77 vnt. „žemė-vanduo“ / „vanduo-vanduo“, 391 vnt. „oras-oras“).

Individualių gyvenamųjų pastatų šilumos gamybos įrenginių atnaujinimo projektus numatoma finansuoti ir 2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijomis. Pagal 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos LR energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-05-01 „Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse“ aprašo veiklas, individualių gyvenamųjų pastatų šilumos gamybos įrenginių atnaujinimui planuojama parengti finansavimo sąlygas ir 2023 metų I-II ketv. skelbti kvietimus.

Kompensacinės išmokos fiziniams asmenims taip pat teikiamos pagal Klimato kaitos programos lėšų naudojimo sąmatos detalizuojančiame plane numatytą priemonę „*Atsinaujančių energijos išteklių*“ (t. y. šilumos siurblių: oras–oras, oras–vanduo, žemė–vanduo, vanduo–vanduo; naujų biokuro katilų, atitinkančių 5 klasės efektyvumo ir emisijų išmetamų teršalų reikalavimus) *panaudojimas fizinių asmenų*

⁵³ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksnių plane 2021–2030 m.

⁵⁴ Pakeistas LR energetikos ministro 2021 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 1-51.

⁵⁵ 2019-2021 m. paskelbti 4 kvietimai – gauta 10 728 paraiškų, iš jų finansuota 7 934 vnt. (įrengti 5 klasės biokuro katilai – 1 915 vnt., šilumos siurbliai 5 620 vnt. „oras-vanduo“, 399 vnt. „žemė-vanduo“ / „vanduo-vanduo“). https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=1&postinvitation=2&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028

gyvenamuosiuose namuose, pakeičiant iškastinį kurą naudojančius šilumos įrenginius“⁵⁶ (2022 m.⁵⁷ paskelbti 2 kvietimai – gautos 5038 paraiškos⁵⁸ taršių šildymo įrenginių keitimui į atsinaujančius energijos išteklius, finansuota 3528 vnt. (5 klasės biokuro katilai – 416 vnt., šilumos siurbliai – 2572 vnt. „oras-vanduo“, 149 vnt. „žemė-vanduo“ / „vanduo-vanduo“, 391 vnt. „oras-oras“) ir priemone „Atsinaujančių energijos išteklių (saulės) panaudojimas nepasiturinčių fizinių asmenų elektros energijos reikmėms ir (ar) iškastinį kurą naudojančių šilumos įrenginių pakeitimui“⁵⁹ (2022 m.⁶⁰ paskelbtas 1 kvietimas – gauta 100 paraiškų, finansuota 11 vnt.).

• **P50 „Energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės įmonėse“.** (Paskatos energijos vartojimo efektyvumui didinti, intensyvumui mažinti, sudarant sąlygas pramonės įmonėms investuoti į naujausias ir aplinkai palankias įrangas, technologinių sprendimų pritaikymą gamybos procesuose / technologinių procesų infrastruktūros atnaujinimą). LR ekonomikos ir inovacijų ministro 2022 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. [4-1023](#) patvirtintas 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 05-001-01-04-02 „Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos“ aprašo veiklos „Energijos vartojimo efektyvumą didinančių gamybos technologijų diegimas pramonės įmonėse, dalyvaujančiose Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje“, paramos schemos finansavimo kriterijų ir sąlygų aprašas. Kvietimai paskelbti 2022 m. spalio 6 d.–2023 m. sausio 2 d.

• **P51 „Atsinaujančių energijos išteklių (AEI) diegimo skatinimas pramonės įmonėse.** (Paskatos diegti AEI, sudarant sąlygas pramonės įmonėms investuoti į AEI naudojančių energijos gamybos pajėgumų įrenginius, kurti naujas AEI efektyvesnio panaudojimo technologijas ir diegti jas pramonės įmonėse). LR ekonomikos ir inovacijų ministro 2022 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. [4-1023](#) patvirtintas 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 05-001-01-04-02 „Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos“ aprašo veiklos „Atsinaujančių energijos išteklių panaudojimas pramonės įmonėse, dalyvaujančiose Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje“ paramos schemos finansavimo kriterijų ir sąlygų aprašas. Kvietimai paskelbti 2022 m. spalio 6 d.–2023 m. sausio 2 d.

• **P52 „Namų ūkių (būstų) jungimosi prie centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sistemos skatinimas“ (finansinės paskatos).** LR aplinkos ministro 2021 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. [D1-492](#) patvirtintas Klimato kaitos programos subsidijų, skirtų gyvenamųjų namų prijungimui prie centralizuotai tiekiamos šilumos sistemos, pakeičiant iškastinį kurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius, tvarkos aprašas. 2021 m. paskelbtas Aplinkos projektų valdymo agentūros kvietimas teikti paraiškas subsidijai gauti. Paramos gavėjai – gyvenamosios paskirties vieno buto pastato arba gyvenamosios paskirties buto dviejų butų pastate savininkai; daugiabučiame name – gyvenamųjų butų ir (ar) patalpų savininkai. Iš viso įgyvendinti 7 [projektai](#) (prijungti 5 daugiabučiai ir 2 individualūs gyvenamieji pastatai).

• **P54 „Mokestinių lengvatų mažinimas iškastiniam kurui ir nuoseklus akcizų tarifų didinimas gazoliams, akmens angliai, koksui, lignitui, akcizo nustatymas durpėms“⁶¹.** 2021-12-01 Seime

⁵⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/091dd0707fd211eab005936df725feed/asr>

⁵⁷ 2020-2021 m. paskelbti 4 kvietimai – gauta 5336 paraiškų, iš jų finansuota 3703 vnt. (įrengti 5 klasės biokuro katilai – 958 vnt., šilumos siurbliai 2249 vnt. „oras-vanduo“, 178 vnt. „žemė-vanduo“ / „vanduo-vanduo“, 318 vnt. „oras-oras“.

<https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku->

[statistika?priemone=19&postinvitation=25&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=19&postinvitation=25&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

⁵⁸ 2023-03-06 duomenimis.

⁵⁹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2c848570ff4911eb9f09e7df20500045/asr;>

https://apvis.apva.lt/paskelbti_kvietimai/atsinaujinanciu-energijos-istekliu-saules-panaudojimas-nepasiturinciu-fiziniu-asmenu-elektros-energijos-reikmoms-ir-ar-iskastini-kura-naudojanciu-silumos-irenginiu-pakeitimui-2022-06

⁶⁰ 2021 m. paskelbtas 1 kvietimas – gauta 169 paraiškų, finansuota 59 vnt.

<https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku->

[statistika?priemone=37&postinvitation=92&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028](https://apvis.apva.lt/statistika/paraisku-statistika?priemone=37&postinvitation=92&statistics_status%5B%5D=null&statistics_status%5B%5D=3025&statistics_status%5B%5D=3026&statistics_status%5B%5D=3027&statistics_status%5B%5D=3028)

⁶¹ Priemonė numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.

registruotas (Reg. Nr. [XIVP-1185](#)) Akcizų įstatymo Nr. IX-569 1, 2, 3, 27, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 58(1), 59 straipsnių, II skyriaus penktojo skirsnio pakeitimo, 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo papildymo 3 priedu įstatymo projektas, kuriuo siūloma laipsniškai atsisakyti šildymui naudojamo iškastinio kuro subsidijų, iki šiol taikomų angliai, koksui, lignitui, „raudonajam“ dyzelinui, suskystintoms naftos dujoms balionuose, taip pat akcizais būtų apmokestinamos ir šildymui skirtos durpės. Projekto svarstymas Seimo komitetuose atidėtas 2023 m. Pavasario sesijai.

• **P55 „Išmetamų į orą smulkiųjų kietųjų dalelių kiekio mažinimas naftos perdirbimo sektoriuje“.** AB „ORLEN Lietuva“ 2019 m. pradėtas eksploatuoti katalizinio krekingo įrenginio elektrostatinis filtras. 2015–2022 m. iš įrenginio išmestas kietųjų dalelių kiekis sumažėjo 90 proc.

• **P58 „Namų ūkių (būstų) šildymo įrenginių inventorizavimas⁶²“.** Energetikos ministerija priemonę įgyvendina pasitelkiant konsultacines paslaugas. [Energetikos ministerijos užsakymu](#) 2022 m. parengta Lietuvos [šilumos ir vėsumos potencialo įvertinimo studija⁶³](#). Studijos metu inventorizuoti esami individualių gyvenamųjų pastatų (namų ūkių) šilumos gamybos įrenginiai bei, atsižvelgiant į strateginiuose dokumentuose numatytas ilgalaikes politikos priemones, šilumos ir vėsumos vartotojų bazinius pokyčius, pastatų renovacijos tempus, energijos vartojimo efektyvumo didėjimo kryptis, klimato kaitos ir kitų faktorių pokyčius, suformuluotos siektinos energijos efektyvumo didinimo užduotys ir šilumos gamybos įrenginių transformacija 2025 m., 2030 m., 2040 m., 2050 m. decentralizuotame namų ūkių sektoriuje, norint 2050 m. pasiekti klimato neutralumo tikslus.

Siekiant gerinti nacionalinę į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio apskaitą turint tikslesnius ir realią situaciją geriau įvertinančius duomenis apie namų ūkiuose būstų šildymui naudojamus šilumos gamybos įrenginius, Aplinkos ministerija kartu su Statybos produktų sertifikavimo centru atliko pastatų energinio naudingumo sertifikatų informacinės sistemos pakeitimus, skirtus vykdant energinį pastatų sertifikavimą rinkti informaciją apie šilumos gamybos ir karšto vandens ruošimo įrenginius ir jų sunaudojamą šilumos kiekį. Nuo 2022 m. parengta duomenų rinkimo platforma palaipsniui kaupia duomenis apie namų ūkiuose naudojamus įrenginius. Į platformą integruota dalis ir iki 2022 m. surinktų energinio sertifikavimo duomenų. 2022 m. birželio mėnesį iš viso surinkta informacija apie 100 tūkst. šildymo įrenginių, įrengtų 1 ir 2 būtų gyvenamuosiuose pastatuose. Keletas savivaldybių įsitraukė namų ūkių (būstų) šildymo sistemų inventorizavimą į miesto plėtros strateginį planą, apklausos būdu atliko namų ūkių (būstų) šildymo įrenginių dalinę inventorizaciją.

Siekiant padidinti išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ir prognozių kokybę, patikimumą, išsamumą ir apskaitos ataskaitų viešinimą (Plano trečiojo tikslo 3.1. uždavinys), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P59 „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir Nacionalinės į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitos vykdymas, taikant kuo didesnę detalumo lygį“.** 2022 m. Nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio apskaitos ir prognozių vykdymui Aplinkos apsaugos agentūra skyrė 2 papildomas valstybės tarnautojų pareigybes. Iš viso 2022 m. pabaigoje apskaitai vykdyti buvo 4 pareigybės (3 iš jų užimtos, į 1 konkursas vykdomas).

• **P60 „Lietuvos oro taršos ataskaitų ir prognozių apžvalgų rengimas ir viešinimas“.** Aplinkos apsaugos agentūra kasmet rengia ir viešai skelbia visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms Lietuvos oro taršos apskaitos apžvalgas. Agentūros parengta 2022 m. informacinė apžvalga „Oro teršalų išmetimų į aplinkos orą 2005–2020 m. Lietuvos ūkyje apžvalga“ paskelbta Agentūros interneto [tinklalapyje](#).

• **P61 „Mokslinių taikomųjų tyrimų, skirtų oro taršos apskaitai, mažinimui (valdymui), oro kokybės vertinimui, prognozavimui ir gerinimui, plėtojimas“.** LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos duomenimis atlikti moksliniai tyrimai: „Lauko oro užterštumo poveikis vidaus patalpų oro kokybei“, „Aerolio juodosios anglies taršos šaltinių indėlio nustatymas miesto aplinkoje“, „Tolimųjų oro teršalų pernašų įtaką Lietuvos oro baseinui“.

• **P62 „Naftos perdirbimo sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio apskaitos tobulinimas“.** Naftos perdirbimo pramonės įmonėje atlikta aplinkos oro taršos šaltinių ir jų išmetamų teršalų inventorizacija.

⁶² Priemonė numatyta Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane.

⁶³ <https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/parengta-lietuvos-silumos-irvesumos-potencialo-ivertinimo-studija>

2022 m. NMLOJ išmetimų dydžiui įvertinti ūkio subjektas keitė išmetamo kiekio nustatymo metodiką (iš 68 % taršos šaltinių išmetamą teršalo kiekį nustatė taikant instrumentinius matavimus).

Siekiant stiprinti aplinkos oro taršos poveikio sveikatai ir ekosistemoms stebėsenos vykdymą ir jos vertinimo rezultatų viešinimą (*Plano trečiojo tikslo 3.2. uždavinį*), pradėtos įgyvendinti (ar įgyvendintos) Plano priemonės:

• **P63 „Aplinkos oro taršos poveikio ekosistemoms monitoringo stiprinimas“**. Ekosistemų būklės stebėseną vykdoma pagal Valstybinės aplinkos monitoringo 2018–2023 metų programą, patvirtintą LR Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 996; tyrimų ataskaitos paskelbtos Aplinkos apsaugos agentūros interneto tinklalapyje⁶⁴. Vykdamas 2022 m. vasario 1 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. V-19 „Dėl darbo grupės neigiamo oro taršos poveikio ekosistemoms stebėsenos vietų tinklui ir rodikliams nustatyti sudarymo“ darbo grupės 2022 m. gegužės 31 d. pasitarimo protokolo Nr. D4-84 nutarimus buvo parengti sprendimai neigiamam oro taršos poveikiui šlapynių ekosistemose stebėti. Vadovaujantis darbo grupės sprendimais išvažiuojamo posėdžio metu parinktas naujas apskaitos objektas Dubravos rezervatinės apyrbės pelkėje (objekte 2023 metais numatyta įsteigti ICP Forests II lygio monitoringo programos tyrimų barelį, kuriame bus registruojami vizualiai matomi pažemio ozono sukelti lapijos pažeidimai, atliekamas oro (SO₂, NO₃, ir NH₄) kokybės vertinimas pasyviųjų kaupiklių metodu, vykdomas pelkės vandens lygio matavimas ir cheminė analizė, vykdoma augalijos gausos ir įvairovės apskaita, nustatomi fizikiniai ir cheminiai dirvožemio rodikliai).

• **P64 „Aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo stiprinimas“**. 2019 m. įsisavintas Pasaulio Sveikatos Organizacijos (PSO) aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo įrankio AirQ+ naudojimas. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) prie Sveikatos apsaugos ministerijos specialistai parengė 2015–2017 m., 2016–2018 m., 2017–2019 m., 2018-2020 m., 2019-2021 m. priešlaikinių mirčių dėl aplinkos oro užterštumo kietosiomis dalelėmis miestuose (Klaipėdos, Mažeikių, N. Akmenės, Šiaulių, Kėdainių, Jonavos, Panevėžio, Kauno, Vilniaus) duomenis; aplinkos oro taršos poveikio sveikatai vertinimo rezultatus pateikė suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei (vertinimų medžiaga ir kita su aplinkos oro užterštumo poveikio sveikatai aspektais susijusi informacija paskelbta [NVSC](#) ir [Sveikatos apsaugos ministerijos](#) tinklalapiuose. Apie informacijos paskelbimą informuota žiniasklaida.). Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras 2019 m. parengė AirQ+ instrumento mokomąją medžiagą ir seminare „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo aktualijos“ surengė šio instrumento taikymo mokymus; interneto svetainėje skelbė informacinius pranešimus ir atliko kitas visuomenės švietimo kampanijas apie aplinkos oro taršos poveikį sveikatai. Keletas savivaldybių, siekdamas didinti visuomenės informuotumą, rengė informacinius pranešimus apie oro taršos poveikį sveikatai, organizavo miesto gyventojams bei moksleiviams seminarus ir paskaitas, vykdė gamtosauginius projektus. Dauguma savivaldybių žiniasklaidoje viešino informaciją apie oro taršą šildymo metu, pernykštės žolės deginimo daromą žalą, teikė rekomendacijas ugdymo įstaigoms ir gyventojams esant padidėjusiai oro taršai. Savivaldybių vykdomo aplinkos (įskaitant aplinkos oro kokybės) monitoringo rezultatai (ataskaitos) skelbiami savivaldybių interneto tinklalapiuose.

• **P65 „Visuomenės informuotumo apie aplinkos oro užterštumo neigiamą poveikį visuomenės sveikatai didinimas“**. NVSC teikė interviu Delfi naujienų portalui „[PSO duomenys kelia nerimą: dėl šios priežasties beveik 3000 lietuvių kasmet miršta anksčiau laiko](#)“.

Kitas Plane nurodytas priemonės numatyta pradėti įgyvendinti Plane nurodytuose vėlesniuose etapuose.

⁶⁴ <https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/SUTARTIES%2028T-2021-110%20%20METIN%C4%96%20ATASKAITA.docx>; [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/VDU_\(34\)-A4E_8246.pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/VDU_(34)-A4E_8246.pdf)